

ISTORIOGRAFIE

REVISTA *MUZICA* LA CEAS ANIVERSAR (1908-2018) (V_[1])

Cristina Șuteu

Revista *Muzica* în perioada postbelică (1950-1989): contextualizare

Motto: *Nu vă serviți de muzică,
ci serviți-o.* (Dinu Lipatti)

Quinta verba.

Addenda la articolul II: „Muzica în contexte...”

Contextul istoric al ideilor și evenimentelor istorice și culturale din perioada postbelică a revistei *Muzica* (1950-1989) este vast. Lista cronologică de mai jos cuprinde doar parțial acest câmp ideatic în care s-au remarcat o multitudine de personalități pe plan internațional contribuind la tezaurul cultural universal. Am optat pentru o contextualizare universală a revistei în maniera în care publica muzicologul Viorel Cosma în *Muzica* rubrica „Globul muzical”, doar că aici va fi... „Globul istorico-muzical”. Datele, extrase din bibliografia lor corespunzătoare¹ sunt dispuse pe semi-decade și sunt grupate astfel câte trei despre evenimentele istorice (politice, sociale,

¹ Vezi „Nota bibliografică” de la finalul articolului.

economice, religioase) importante¹, două despre descoperiri științifice / tehnologice, două despre istoria ideilor, patru despre și din revista *Muzica*, patru despre jurnalismul muzical (inter)național și cinci despre evenimente sau personalități din cadrul muzicii autohtone și universale²:

- **1950-'54:** **(1)** Robert Schuman propune în 5 mai 1950 crearea *Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului* (CECO), organizație care a stat la baza formării Uniunii Europene; **(2)** în perioada 1950-1953 are loc apogeul și refluxul Războiului Rece, iar perioada imediat următoare (1953-1956) este privită drept una de „relativ «dezgheț» al relațiilor internaționale” (conform lui P. Milza și S. Berstein); **(3)** este promulgată de către Miron Constantinescu, președintele Comisiei de Planificare a R.P.R., legea primului plan cincinal de dezvoltare economică (1951-1955); **(4)** apare primul ordinator IBM (IBM 701); **(5)** J. D. Watson și F. H. C. Crick descoperă structura de dublu helix (dublă elice) a ADN-ului (1953); **(6)** este publicată lucrarea *Structure and Function in Primitive Society* semnată de A. R. Radcliffe-Brown – reprezentant (alături de B. Malinovski) al funcționalismului structural în antropologie; **(7)** are loc publicarea tratatului *Science and Human Behavior* de B. Skinner, prin care se „reînnoiește teoria behavioristă”; **(8)** revista *Muzica. Revista Uniunii Compozitorilor din Republica Populară Română* este reeditată, după o absență publicistică de 25 de ani (1925-'50); **(9)** portretul lui Iosif Vissarionovici Stalin apare pe prima pagină a primului număr al revistei *Muzica* (1950); **(10)** are loc la București *Săptămâna muzicii românești* – eveniment consemnat în numărul din luna mai, 1952 al revistei *Muzica*; **(11)** revista *Muzica* publică în anul 1954 o serie de suplimente la numerele sale: despre George Stephănescu, D. D. Botez, George Enescu, M. I. Glinka etc. (câteva dintre suplimente

¹ Notă: dintre cele trei evenimente istorice, două aparțin istoriei mondiale, iar al treilea – celei naționale [C.Ș.].

² Notă: dintre cele cinci evocări despre muzică / muzicieni, trei aparțin muzicii universale, iar două celei naționale [C.Ș.].

abordează subiecte legate de muzicologia democratică, muzica cehă, plenara Uniunii Compozitorilor Sovietici etc.); **(12)** anuarul londonez *Hinrichsen's Yearbook: The Music of Our Time* (1944-1961) publică *The Music Book* (1950-'61); **(13)** reapare la New York *Bulletin of the American Composers Alliance* (1938, 1952-1963); **(14)** Allen Britton publică revista *Journal of Research in Music Education* (1953), publicație aflată astăzi sub egida *SAGE Publications* și *National Association for Music Education*; **(15)** *Institutul de Istoria Artei* din cadrul *Academiei Române* lansează primul număr al revistei intitulate *Studii și cercetări de istoria artei* (SCIA), sub conducerea lui George Oprescu; revista va avea două serii distincte din anul 1964: *SCIA. Seria Artă plastică* (ISSN 0039-3983) și *SCIA. Seria Teatru, Muzică, Cinematografie* (ISSN: 0039-3991); **(16)** are loc premiera compoziției muzicale *Symphonie pour un homme seul* ['Simfonie pentru un om singur'] (1950), prin care Pierre H. M. Schaeffer și Pierre G. Henry inaugurează începuturile muzicii concrete; **(17)** apare lucrarea lui Pierre Boulez, *Structures pour deux pianos* nr. 1 (1952), „una dintre capodoperele-cheie ale tehnicii seriale”; **(18)** acusticianul belgian Werner Meyer-Eppler împreună cu inginerul de sunet Robert Beyer și cu muzicologul-compozitor Herbert Eimert fondează un studio de muzică electronică în Köln (1953); **(19)** se înființează filiala din Iași a Uniunii Compozitorilor (1950); **(20)** George Enescu finalizează partitura poemului *Vox Maris* (1951);

- **1955-'59:** **(1)** are loc încheierea *Tratatului de la Varșovia* (14 mai 1955) – susținând Estul contra Vestului – între U.R.S.S., R. P. Albaneză, R. P. Bulgară, R. P. Polonă, R. D. Germană, R. P. Română / R.S. România, R. S. Cehoslovacă și R. P. Ungară ca alianță militară contra pericolului presupus de fondarea N.A.T.O. (1949); acordul a fost ratificat de Marea Adunare Națională a României la 30 mai 1955 și a intrat în vigoare din 5 iunie; **(2)** sunt semnate „cele două tratate de la Roma care instituie (începând cu 1 ian. 1958) Comunitatea Economică Europeană (CEE), cunoscută pe atunci sub numele de Piața Comună și

EURATOM”; **(3)** România este primită în 12 iulie 1955 în *The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization* [‘Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură’] (UNESCO); **(4)** John Backus, împreună cu o echipă a firmei IBM inventează primul limbaj de programare pe computer – *Fortran*; **(5)** apare primul copiator Xerox comercial (1959); **(6)** Noam Chomsky, fondatorul gramaticii generative publică *Logical Structure of Linguistic Theory* (1955); **(7)** teoreticianul fenomenului managementului, John K. Galbraith publică *The Affluent Society* [‘Societatea belșugului’] (1958), prin care face o analiză a societății de abundență și consum; **(8)** numărul 5 / 1955 al revistei Muzica este dedicat compozitorului George Enescu, care „s-a stins din viață, miercuri, 4 mai 1955” fiind considerat drept „cel mai mare muzician român și unul dintre cei mai de seamă muzicieni ai vremurilor noastre”; **(9)** compozitorului Dimitrie Cuclin îi este conferit *Ordinul Muncii* clasa I, printr-un Decret al Prezidiului Marii Adunări Naționale, „pentru merite deosebite în activitatea din domeniul creației muzicale” (*Muzica*, nr. 12 / 1955); **(10)** este publicat în nr. 1 / 1957 studiul teoreticianului muzical ceh Alois Hába intitulat „Probleme actuale ale creației și unele referiri la muzica românească”; **(11)** câțiva dintre muzicienii români au fost distinși de către Prezidiul Marii Adunări Naționale cu titluri precum „Maestru emerit al artei”, „Artist emerit” sau „Ordinul Muncii” clasa a III-a (pentru prima distincție sunt menționați: Marțian Negrea, Ludovic Feldman, Sigismund Toduță, Ion Vasilescu și Leon Klepper) (*Muzica*, nr. 2 / 1958); **(12)** editura milaneză Suvini Zerboni publică trimestrialul *Incontri musicali. Quaderni internazionali di musica contemporanea* (1956-1960), aflat sub direcția lui Luciano Berio; **(13)** revista muzicală trimestrială *Polyphonie* (1947-1950), publicată de Richard-Masse, este reluată (în 1956) de către compozitorul belgian André Souris; **(14)** la Berlin apare revista trimestrială *Melodie und Rhythmus* (1957-prezent), care a atins de-a lungul timpului tirajul de 300.000 de exemplare, azi stabilizându-se la 10.000; **(15)** apare la New York revista

The Jazz Review (1958-1961), avându-i ca editori pe Nat Hentoff și pe Martin Williams; conține biografii, articole despre improvizație, *Modern Jazz* și critică muzicală și recenzii de disc și de carte; **(16)** este promovat și interpretat de Bill Haley & His Comets cântecul care constituie „actul de naștere al rock-and-roll-ului” – *Rock around the Clock* (1955); **(17)** în timp ce studiază cu o bursă în Italia, studenta Ruth Adams descoperă un manuscris la Conservatorul din Napoli și este convinsă că documentul, datat mai târziu, conține totuși zece *Gagliarde a 4 per suonare le viole* și *Sinfonia a quattro antica* – singurele lucrări instrumentale cunoscute ale renesanțistului Carlo Gesualdo (Kurtz Myers) (1958); **(18)** la Paris este publicat volumul viitorului consultant al Consiliului Internațional de Muzică al UNESCO – Alain Daniélou, *Traité de musicologie comparée* (1959); **(19)** se înființează Filarmonica de Stat din Cluj-Napoca la 1 septembrie 1955, concertul inaugural fiind susținut în data de 4 decembrie a aceluiași an; **(20)** are loc primul Concurs și Festival Internațional de interpretare muzicală „George Enescu” la București (1958);

- **1960-'64:** **(1)** se adoptă primele reglementări ce instituie în Comunitatea Economică Europeană (CEE) o politică agrară comună (PAC); **(2)** perioada 1961-1966 este privită drept „vârsta de aur” a capitalismului american (vezi P. Milza și S. Bernstein¹); **(3)** are loc în perioada 24 februarie – 1 martie 1960 „procesul pentru «crimă de uneltire contra ordinii sociale»” intentat unor personalități ale culturii autohtone precum Constantin Noica, Dinu Pillat, Arșavir Acterian, Constantin Răileanu, Vladimir Streinu, Alexandru Paleologu, Nicu-Aureliu Steinhardt *et. al.*; inculpații – acuzați de lecturarea și discutarea unor teme din cărți interzise, sau de relații ilicite cu ambasade precum americană, britanică, franceză etc. – sunt condamnați la ani de detenție (recordul îl dețin Constantin Noica și Dinu Pillat:

¹ De exemplu, conform acestor autori, produsul intern brut (PIB) al Statelor Unite în anul 1970 echivalează cu 1000 de miliarde de dolari (p. 257).

25 de ani!); **(4)** chimistul Willard F. Libby primește premiul Nobel pentru inventarea metodei de datare a elementelor de natură organică prin măsurarea cantității de carbon 14 conținută (1960); **(5)** este pus în vânzare pe piața Statelor Unite primul robot industrial din lume – *Unimation* (1962), comercializat de J. Engelberger; **(6)** apare lucrarea lui Hans-Georg Gadamer, *Wahrheit und Methode* [*Adevăr și metodă*] (1960), care l-a consacrat domeniului hermeneuticii filosofiei; **(7)** este publicată *La pensée sauvage* [*Gândirea sălbatică*] de Claude Lévi-Strauss; **(8)** sub genericul *Universitate Muzicală pentru cititori*, revista *Muzica* publică studii semnate de Mircea Chiriac și Vasile Tomescu („Cântecul și dansul popular – izvor al creației muzicale”: nr. 1 / 1960), de Petre Brâncuși („Melodia, element principal al muzicii”: nr. 2 / 1960), de Alfred Mendelsohn („Melodia și arta înveșmântării ei”: nr. 3 / 1960), Aurel Stroe („Forme simple ale genului vocal”: nr. 4 / 1960) etc.; **(9)** sub genericul *Creația românească*, revista *Muzica* publică referate din cadrul cenaclurilor organizate de Uniunea Compozitorilor, unde se fac dezbateri referitoare la unele „Lucrări inspirate din actualitate” ale compozitorilor Wilhelm Berger, Dumitru Bughici, Laurențiu Profeta, Valentin Gheorghiu, Aurel Stroe, Dumitru Capoianu (*Muzica*, nr. 3 / 1960, nr. 4 / 1960, nr. 3 / 1962); **(10)** un articol semnat de redacția revistei *Muzica* pe primele pagini ale nr. 11-12 / 1961 parafrazează titlul conferit de Marx și Engels în 1848 pamfletului politic *Manifest der Kommunistischen Partei* (cunoscut ca *Manifestul comunist*); articolul, intitulat „Manifestul comunist al epocii contemporane” finalizează cu previziunea: „Pe bună dreptate, noul Program¹ al P.C.U.S. [’Partidului Comunist al Uniunii Sovietice’, C.Ș.] va intra în istorie ca Manifestul Comunist al epocii contemporane” (1961); **(11)** între 12 și 14 decembrie / 1963 muzicienii români participă la „Conferința pe Țară a Compozitorilor și Muzicologilor din

¹ Acest Program a fost elaborat în cadrul Congresului al XXII-lea al P.C.U.S. [C.Ș.].

R.P.R. (*Muzica*, nr. 11-12 / 1963); **(12)** în anul 1960 apare publicația trimestrială *Revista de Música* (1960-1961) editată de muzicologul cubanez Argeliers León Pérez director la *Departamento de Música* de la *Biblioteca Nacional "José Martí"* din Havana; **(13)** în Berlin, ia ființă mensualul *Opernwelt* [*Lumea Operei*] (1960-prezent), publicat de Friedrich Berlin Verlag / Klett Gruppe; **(14)** în luna decembrie a anului 1960, își încetează apariția longeviva publicație londoneză *The Monthly Musical Record* (1871-1960), care conține un total de 1.002 numere și 28.000 de pagini (printre autori se numără editorii Ebenezer Pout, Charles Ainslie Barry, William Alexander Barrett, John South Shedlock, Arthur Eaglefield Hull, Richard Capell, Jack Allan Westrup, Gerald Abraham și alții ca Frederick Niecks, Stephen S. Stratton, Edmondstone Duncan, Thomas F. Dunhill, F. A. Hadland, Ernest Newman, Edward J. Dent, Salvatore Marchesi, Michel-Dimitri Calvacoressi, Jean-André Message etc.); **(15)** *Institutul de Istoria Artei* din cadrul *Academiei Române* (care poartă actual numele lui George Oprescu) lansează primul număr al revistei intitulate *Revue Roumaine d'Histoire de l'Art* (RRHA) (1964-prezent), cu articole în limbi de circulație internațională; revista se va divide în două serii distincte din anul 1970: *RRHA. Série Beaux-Arts* (ISSN 0556-8080) și *RRHA. Série Théâtre, Musique, Cinéma* (ISSN 0080-2638); **(16)** Iannis Xenakis compune *Orient-Occident*, muzică electronică pentru filmul UNESCO (1960); **(17)** Constantin Silvestri devine dirijorul principal al *Bournemouth Symphony Orchestra* (1961); **(18)** se înființează ansamblul coral bucureștean *Madrigal* (1963) sub bagheta dirijorului Marin Constantin; **(19)** se celebrează în țară 100 de ani de la decretele de înființare a primelor școli superioare de artă (Al. Ioan Cuza: octombrie 1864); **(20)** Ion Dumitrescu este ales Președinte al Uniunii Compozitorilor din R. P. Română;

- **1965-'69:** **(1)** se finalizează Conciliul Vatican II, urmat de protestele cercurilor integriste cu privire la reformarea liturghiei Bisericii Catolice (1965); **(2)** are loc „războiul de șase zile” israeliano-arab (5-10 iunie 1967), în care Israelul

învinge coaliția a cinci state arabe, ocupând Peninsula Sinai, Cisiordania, Gaza și Golan; **(3)** Nicolae Ceaușescu ajunge în fruntea Partidului și a Statului român (9 decembrie 1967); **(4)** în 3 decembrie 1967 chirurgul Christiaan Neelthing Barnard din Beaufort, Africa de Sud operează primul transplant de inimă; pacientul, Louis Washkansky trăiește timp de 18 zile; un an mai târziu același medic realizează un al doilea transplant, iar pacientul trăiește 74 de zile; **(5)** se utilizează pentru prima oară tastatura de computer (1967); **(6)** în lucrarea *Das sogenannte Böse zur Naturgeschichte der Aggression* ['Așa-numitul Rău: despre istoria naturală a agresiunii'] (1963) – cunoscută sub titlul *Despre agresiune*, etologul Konrad Lorenz afirmă că „numai ființele umane ucid intenționat membrii propriei specii”; **(7)** sunt inițiate mișcările avangardiste americane și europene negate de hiperrealism: arta minimală (Don Judd, Carl Andre, Sol LeWitt, Ad Reinhardt), arta conceptuală (J. Kosuth, H. Darboven), arta corporală (V. Acconci, G. Pane), *land art* (R. Smithson, M. Heizer), arta săracă (G. Anselmo, M. Mertz); **(8)** redacția revistei *Muzica* lansează o dezbatere prin întrebarea: „Satisfac oare programele de concert exigențele publicului?” – temă tratată în trei numere, pe parcursul anului 1965; **(9)** pe parcursul numerelor anilor 1965 și 1968 sunt lansate diferite teme în câteva articole și cronici referitoare la muzica românească: „Rolul criticii în promovarea muzicii românești” – semnat de Alfred Hoffman (nr. 4 / 1965); „Opinii despre noi creații românești: muzica simfonică; muzica de cameră” (cu Ion Dumitrescu, Tudor Ciortea, Pascal Bentoiu, Doru Popovici, Aurel Popa, Aurel Stroe, Gheorghe Costinescu, Alfred Mendelsohn, Dumitru Bughici, Tiberiu Olah, Wilhelm Berger – în nr. 5 / 1965); „Opinii despre sensurile muzicii astăzi” (cu Alexandru Pașcanu, Aurel Stroe, Doru Popovici – în nr. 1 / 1968); „Opinii pe tema: «Muzica în conștiința contemporaneității»” (cu Liviu Glodeanu, Cornel Țăranu, Marin Constantin, Gheorghe Firca – în nr. 2 / 1968) etc.; **(10)** apare în revista *Muzica* o serie de interviuri și dialoguri referitoare la: viitoarele stagioni muzicale (Grigore Constantinescu și

Vladimir Popescu-Deveselu: nr. 7 / 1965), muzica de cameră (Traian Nanu: nr. 10 / 1965), „Rolul corului în viața tineretului școlar” (Iosif Sava: nr. 2 / 1968) și seria „Valori și tendințe în muzica românească” (Iosif Sava: nr. 6 / 1968, nr. 7 / 1968, nr. 8 / 1968, nr. 9 / 1968, nr. 10 / 1968, nr. 11 / 1968, nr. 12 / 1968); **(11)** începând cu numărul 4 al anului 1968, Iosif Sava publică în revista *Muzica* ancheta internațională intitulată „Drumurile muzicii contemporane”, în care implică personalități ale muzicii (inter)naționale precum Szabolcsi Bence, Tomás Marco (Madrid), Emil Hájek (Belgrad), Rolf Liebermann (Hamburg), Irving Lowens (Washington), Werner Egk (München), Alexandru Hrisanide, Dan Constantinescu, Carmen Petra-Basacopol, Peter Bockelmann (Köln), Herbert Barth (Bayreuth), Robert Wagner (Oregon), Sedje Hémon (Haga) și Carlo Felice Cillario (Roma); **(12)** la Brooklyn, New York / Key West, Florida apare jurnalul de jazz *78 Quarterly* (1967-2002), editat de Pete și Nancy Whelan și publicat de *78 Publishing Company*; **(14)** în anul 1968 începe publicarea periodicului trimestrial american de istorie a jazzului *IAJRC Journal* (1968-prezent) – abreviindu-și numele după inițialele asociației care îl publică: *International Association of Jazz Record Collectors*; **(15)** își încetează apariția în anul 1968 periodicul londonez de limbă germană *Die Reihe*, inițiat în anul 1958 la Londra și publicat inițial de *Universal-Edition* la Viena între anii 1955-'62; **(15)** apare – concomitent cu publicația bucureșteană „Studii de muzicologie” (inițiată de Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor în anul 1965) – *Lucrări de muzicologie* (1965-prezent), revista Academiei Naționale de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, sub coordonarea lui Liviu Comes; din anul 2009 se editează și varianta în limba engleză, *Musicology Papers*, coordonată de Elena Chircev; **(16)** compozitorul german Bernd Alois Zimmermann a compus opera în patru acte *Die Soldaten* [‘Soldații’] (1965), în care a introdus elemente de jazz în cadrul unor fragmente din Bach; **(17)** Luciano Berio compune *Sinfonia* (1968), pentru a 125-a aniversare a *New York Philharmonic*: compozitorul suprapune la un moment

dat unei partituri a lui Mahler fragmente din Bach, Beethoven, Berlioz, Strauss, Ravel, Stravinsky, Berg, Boulez și Stockhausen; **(18)** se înființează la Veneția *European Jazz Federation* [*Federația Europeană de Jazz*] (1969); **(19)** apar în țară primele studii de muzică electronică, susținute de Iancu Dumitrescu și Dinu Petrescu la Casa Studenților din București (1968); **(20)** în ultima zi a anului 1968, este sărbătorit centenarul Filarmonicii din București și are loc lansarea cărții muzicologului Viorel Cosma, *Filarmonica „George Enescu” din București: 1868-1968*;

- **1970-'74:** **(1)** a intrat în vigoare *Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons* [*Tratatul de Neproliferare a Armelor Nucleare*] (1970), abreviat prin formularea NPT (*Non-Proliferation Treaty*); „Girat de Agenția Internațională pentru Energie Atomică (AIEA), acesta stipulează că statele care renunță la cursa de înarmare atomică pot beneficia, în contrapartidă, de un ajutor tehnologic pentru utilizarea pașnică a atomului”; România l-a semnat în data de 1 iulie 1968, iar în prezent există peste 190 de țări semnatare; **(2)** în anul 1973 are loc un „șoc petrolier” survenit în urma creșterii de circa patru ori a prețului petrolului, impusă de producătorii din cadrul *Organization of the Petroleum Exporting Countries*, [*Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol*] (OPEC); **(3)** propunerile lui Nicolae Ceaușescu din 6 iulie 1971 pentru „îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii”, în număr de 17 (așa-numitele „teze”) i-au exasperat pe intelectualii români (vezi M. Bărbulescu); **(4)** apare dispozitivul de memorie externă *Floppy Disk* (discheta) pentru stocarea datelor de pe computer (1970); **(5)** în perioada 1970-'74 agenția SOM construiește la Chicago cel mai înalt zgârie-nori din lume (443 m); **(6)** Gilles Deleuze și Félix Guattari publică *Capitalisme et schizophrénie. L'anti-Œdipe* [*Capitalismul și schizofrenia. Anti-Oedip*] (1972) în care dezvoltă schizoanaliza; **(7)** Samir Amin – teoretician al subdezvoltării – publică *Le développement inégal* [*Dezvoltarea inegală*]

(1973); **(8)** se celebrează 50 de ani de la înființarea actualei Academii Naționale de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca (nr. 1 / 1970); **(9)** este consemnată trecerea în eternitate a compozitorului și dirijorului Mihail Jora, însoțită de articole comemorative semnate printre alții de Ion Dumitrescu, Al. Philippide și George Sbârcea (nr. 7 / 1971); **(10)** încep să apară portrete ale lui Nicolae Ceaușescu pe paginile revistei *Muzica* (din inauarie 1973); **(11)** Radu Gheciu lansează în nr. 7 din 1974 al revistei *Muzica* ideea „unui nou gen artistic: Opera la Televiziune”; **(12)** „Cercul științific studențesc de muzicologie” din Conservatorul „Ciprian Porumbescu” din București, inițiază în anul 1970 sub coordonarea muzicologului Viorel Cosma publicarea lucrărilor sesiunilor studențești în *Caiete de muzicologie* – publicație care apare în doar câteva numere; **(13)** la McLean, Virginia apare periodicul *Jazz Digest* (1972-1974); **(14)** apare la Iași revista *Scrieri muzicologice* (1973-1986), înlocuită din anul 1995 de revista *Artes: revistă de muzicologie*, coordonată de muzicologul Laura Vasiliu; din anul 2011 apare și în varianta engleză – *Artes: journal of musicology*; **(15)** în anul 1974 Ray Hammond a fondat *Cover Publications Ltd* în Londra și a lansat *International Musician and Recording World* (1974-1991); revista a fost publicată și în variantă americană și germană; **(16)** la *College of Visual and Performing Arts* din cadrul *New York University* este prezentat *polimetronul*, un dispozitiv inventat de Mihai Brediceanu capabil să „să coordoneze pulsațiile unei muzici concepute de compozitori în politempie structurală” (I. Sava, P. Rusu); **(17)** la Washington se deschide *John F. Kennedy Center for the Performing Arts* [‘Centrul de Spectacole Artistice John F. Kenedy’] (1971), local care găzduiește trei mari instituții: *Concert Hall*, *Opera House* și *Eisenhower Theater*; **(18)** sunt suplimentate cu un index și încă două volume (1973-1986) cele 17 tomuri ale enciclopediei muzicale germane *Die Musik in Geschichte und Gegenwart* (MGG) (1949-1968); **(19)** apare la Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor volumul 1 din *Hronicul muzicii românești*

- (1973) semnat de Octavian Lazăr Cosma – muzicolog decorat (doi ani mai devreme) cu *Ordinul Meritul Cultural* clasa a III-a; **(20)** Editura Muzicală publică *Dicționar de genuri și forme* de Dumitru Bughici (1973);
- **1975-'79: (1)** în Comunitatea Economică Europeană (CEE), are loc prima alegere prin sufragiu universal a Parlamentului Europei (1979) și intră în aplicare *European Monetary System* ['Sistemul Monetar European'] (EMS / SME) după summitul de la Bruxelles (1978); **(2)** ONU recunoaște data de 8 martie drept Ziua Internațională a Femeii (1978); **(3)** în 4 martie 1977, are loc unul dintre cele mai puternice seisme terestre înregistrate în ultimul secol în Europa (7,2 grade pe scara Richter); durează circa 50 de secunde, epicentrul său fiind în zona Vrancea la o adâncime de 97 de km; rezultatul: 32.900 de locuințe distruse / avariate, 35.000 de familii fără locuințe, 1.570 de morți (printre care scriitorul A. E. Baconsky, criticul literar Savin Bratu, compozitorul Ion Vintilă, interpreta Doina Badea, actorul Toma Caragiu, regizorul Al. Bocăneț etc.), 11.300 de răniți și pagube de aproximativ 10 miliarde de lei; **(4)** IBM lansează prima mașină copiatoare-imprimantă cu laser (1979); **(5)** firma olandeză Phillips inventează primul *Compact Disc* (CD) (1979); **(6)** Michel Foucault publică *Surveiller et punir. Naissance de la prison* ['A supraveghea și a pedepsi. Apariția închisorii'] (1975), urmată de *Histoire de la sexualité* (vol. 1: 1976); **(7)** Paul Karl Feyerabend publică lucrarea *Against Method: Outline of an Anarchistic Theory of Knowledge* ['Împotriva metodei: Schița unei teorii anarhiste a cunoașterii'] (1975); **(8)** pe paginile revistei *Muzica* sunt consemnate premiile Uniunii Compozitorilor pe anii 1972-1975 în domenii precum: simfonie, lied, lucrări camerale, operetă, muzică de estradă, muzicologie (nr. 1 / 1977); **(9)** la Centenarul Războiului de Independență (1877-1977) – alături de alte articole valoroase precum „Cântecele Independenței – ieri și azi” semnat de Grigore Constantinescu și Petre Brâncuși (nr. 5 / 1977) – apare în revista *Muzica* ciclul monografic semnat de Viorel Cosma: „De la «Hora Unirii» la «Hora Griviței»” (nr. 1-3, 7 / 1977);

- (10) sunt publicate în revista *Muzica* articole dedicate criticii muzicale semnate de Romeo Ghircoiașiu și Alfred Hoffman (nr. 5-6 / 1979); (11) redacția revistei *Muzica* semnează un articol dedicat propriului jurnal, intitulat „Aspecte actuale și de perspectivă ale revistei «Muzica»” (nr. 5-6 / 1979); (12) apare mensualul american *Musician* (1976-1999), fondat de Sam Holdsworth și Gordon Baird, având subtitlul “The Art, Business and Technology of Making Music”; (13) apare sub redacția lui Heinz-Klaus Metzger și Rainer Riehn la München periodicul *Musik-Konzepte* (1977-prezent), bazat inițial pe teoria esteticii muzicale a lui Theodor W. Adorno; (14) J. Michael Dolan fondează în Los Angeles *Music Connection* (1977-prezent); (15) inițiat de Jean-Michel Croissandeau și susținut de redacțiile publicațiilor franceze *Le Monde* și *Télérama*, a apărut mensualul francez *Le Monde de la musique* (1978-2009); (16) organizația *European Jazz Federation* din Veneția devine *International Jazz Federation* (IJF) (1975); (17) la Paris este fondată *l'Union Nationale des compositeurs français* [‘Uniunea Națională a Compozitorilor Francezi’] (1977), avându-l președinte pe Henri Sauguet; (18) Sergiu Celibidache devine *Generalmusikdirektor* (director muzical general) al orchestrei *Münchner Philharmoniker* (1979); (19) Ion Dumitrescu devine membru corespondent al *Académie des Beaux-Arts* din cadrul *Institut de France* (1978); (20) Marcel Mihalovici primește Marele Premiu al *Société des Auteurs, Compositeurs et Éditeurs de Musique* [‘Societății Autorilor, Compozitorilor și Editorilor de Muzică’] (SACEM) (1979);
- 1980-’84: (1) are loc un atentat împotriva papei Ioan-Paul al II-lea la Roma, suspectate fiind serviciile secrete ruse (13 mai 1981); (2) au loc proteste pașnice antinucleare în Europa (1983-’84) contra desfășurării rachetelor americane Pershing II în țările aparținând NATO, având scopul de ripostă împotriva rachetelor sovietice SS 20; F. Mitterand, într-un discurs susținut la Bundestag afirmă că de fapt „pacifiștii sunt în Vest, iar rachetele sunt în Est”; (3) Fondul Monetar Internațional (FMI) acordă României un credit pe trei ani, în valoare de 1.322 milioane de dolari, fapt care a

facilitat industrializarea forțată a țării după model sovietic; **(4)** sistemul de operare MS-DOS fabricat de Microsoft este ales de firma IBM pentru a echipa computerele lansate pe piață (1982); **(5)** este descoperit virusul HIV la *Institut Pasteur* din Paris de către echipa profesorului Luc Montagnier (1983); **(6)** teoreticianul și compozitorul Alfred Whitford (Fred) Lerdahl și lingvistul Ray Jackendoff publică *A Generative Theory of Tonal Music* (1983); **(7)** J.-P. Changeux publică *L'Homme neuronal* [*Omul neuronal*] (1983) „în care popularizează neuroștiințele și propune o abordare materialistă a spiritului”; **(8)** în nr. 2 al revistei *Muzica* (1980) este publicat „Imnul Frontului Democrației și Unității Socialiste”, cu versuri adaptate după Andrei Bârseanu (1880) și cu muzica lui Ciprian Porumbescu; **(9)** în data de 15 decembrie 1980 are loc la sediul Uniunii Compozitorilor din București Plenara compozitorilor și muzicologilor dedicată împlinirii a 60 de ani de la fondarea Societății Compozitorilor Români (S.C.R.) și a 30 de ani de activitate a Uniunii și a revistei *Muzica* (nr. 1 / 1981); **(10)** la centenarul nașterii lui George Enescu (1881-1981), revista *Muzica* îl comemorează prin diverse articole (peste 50 de titluri) și prin imagini ale compozitorului în viziunea unor artiști plastici: Ion Irimescu (nr. 1 / 1981), Constantin Baraschi (detaliu: nr. 2 / 1981), Constantin Baraschi (nr. 3 / 1981), Ion Vlad (nr. 4 / 1981), Boris Caragea (nr. 5 / 1981), Ioana Kassargian (detaliu: nr. 7 / 1981), ION Irimescu (nr. 12 / 1981) dar și în ipostaze speciale: „George Enescu interpretând «Poemul» de Ernest Chausson” – Paris, 1949: Arhiva Raluca Știrbăț (nr. 6 / 1981), imaginea compozitorului tronând deasupra Orchestrei Filarmonicii „George Enescu” dirijată de Mircea Cristescu în concertul de deschidere, cu solistul Byron Janis (nr. 8 / 1981) și imaginea de pe afișul celui de-al IX-lea Festival Internațional „George Enescu” (București, 16-26 septembrie 1981) (nr. 9 / 1981); **(11)** în data de 14 octombrie 1983 Orchestra Filarmonicii „George Enescu” din capitală a susținut „un act artistic omagial [...] dedicat Zilei Națiunilor Unite” la Ateneul Român; **(12)** în aprilie 1981 David M. Ross

- publică în Nashville periodicul *MusicRow* (1981-prezent); **(13)** *University of California Press* publică *The Journal of Musicology* (1982-2015), cu publiciști precum Alejandro Planchart, James Haar, Robert P. Morgan, Leonard B. Meyer, Robert L. Weaver etc.; **(14)** criticul muzical de la *The New York Times*, James R. Oestreich a inițiat publicarea revistei *Opus* (1984-1988), specializată în domenii ca critică muzicală, discografie, jurnalism muzical, și muzică clasică; **(15)** este înființat la Paris periodicul muzical *La Lettre du musicien* (1984-prezent), dedicat muzicii clasice și electro-acustice, criticii și pedagogiei muzicale; **(16)** în anii '80 începe a treia perioadă componistică a compozitorului american Milton B. Babitt, în care prin lucrări precum *It Takes Twelve to Tango for piano* (1984), *The Joy of More Sextets* (1986) și *Whirled Series for saxophone and piano* (1987) – precedate desigur de compoziții precum *Three Compositions for Piano* (1947) – sunt aplicate investigațiile teoretice din muzica dodecafonică a lui Schönberg și; **(17)** Olivier Messiaen compune opera *Saint-François d'Assise* (1983), descrisă de compozitor drept „spectacol”, mai mult decât „operă”; **(18)** Luigi Nono compune *Prometeo: tragedia dell' ascolto* (1984-'85), „una dintre cele mai bune lucrări ale secolului XX” (Stefan Beyst); **(19)** în anii '80 ia amploare muzicologia clujeană, prin oameni specializați în cercetarea muzicologică (Sigismund Toduță), în studiul armoniei moderne (Eduard Terenyi, Hans Peter Türk), în polifonia secolului XX (Dan Voiculescu), în formele muzicale (Vasile Herman, Valentin Timaru) și în stilistica muzicală (Cornel Țăranu) (vezi Laura Vasiliu); **(20)** sunt celebrați 110 ani de la constituirea *Societății Filarmonice* din Timișoara (1871-1981);
- **1985-'89:** **(1)** în 26 aprilie 1986, are loc accidentul nuclear din orașul Ciornobîl cunoscut drept Cernobîl (în actualul raion Ivankiv, Ucraina); **(2)** „intră în vigoare Actul Unic European, al cărui scop este de a realiza, cel târziu până la 31 dec. 1992, o mare piață internă definită ca un spațiu fără frontiere”; **(3)** are loc revoluția din decembrie în România;

(4) firma Compaq introduce pe piață un computer superior celor comercializate de IBM: cel cu cip avansat – de 32 de biți (Intel 80386); (5) apar primii roboți laser utilizați în atelierele de mecanică (1986); (6) Robert A. Heinlein – unul din „Cei Trei Mari” ai literaturii SF își publică ultimul său roman *To Sail Beyond the Sunset* (1987); (7) Salman Rushdie publică romanul *The Satanic Verses* (1988), lucrare care a generat în lumea musulmană controverse, demonstrații și chiar atentate soldate cu moartea a zeci de persoane; (8) în anul 1985 revista *Muzica* înregistrează cele mai multe critici și cronici din istoria sa (279); (9) prin genericul *De peste hotare*, revista *Muzica* face o trecere în revistă a principalelor lucrări și personalități românești receptate în afara țării, dar și a informațiilor legate de diverse evenimente importante care au avut loc; (10) în nr. 2 / 1986 al revistei *Muzica* este celebrat Centenarul Operei Române din București (28 decembrie 1985) și în același timp un secol și jumătate „de activitate lirică susținută de interpreți români, în limba română”, prilej cu care Opera primește prin Decret Prezidențial Ordinul „Meritul Cultural” clasa I; (11) cu ocazia Revoluției decembriste, este publicat în nr. 9-12 al revistei *Muzica* articolul „Glasul liber al muzicienilor români”, având un final sugestiv (scris în majuscule): „Trăiască Revoluția! Trăiască Libertatea!”; (12) la Los Angeles ia ființă periodicul *Option* (1985-1998), cu subtitlul *Music Alternatives*, apoi *Music Culture*; numele îi este conferit după al companiei care îl publică, *Sonic Options Network Supersonic Media Inc.*; (13) SOS Publications Group lansează lunarul *Sound on Sound* (SOS) (1985-prezent), la Cambridge, în Marea Britanie; revista conține recenzii asupra produselor muzicale electronice, interviuri cu profesioniștii din industriile de sunet etc.; (14) în anul 1986 Chuck Fromm lansează *Worship Times Journal* (1986-1992) împreună cu Robert Webber, Jack Hayford, Chuck Swindoll și Robert B. Allen; (15) ia ființă revista germană *Zillostrierte* sau *Zillo* (1989-2014); (16) anul 1985 este un „an muzical festiv, aniversând trei veacuri de la nașterea marilor compozitori Bach, Händel și

D. Scarlatti” (R. Negreanu); **(17)** apare lucrarea *Spillane* (1987) a compozitorului american John Zorn, în care este pregnantă ideea postmodernistă de *simulacra*; **(18)** este inaugurată *L'opéra Bastille* din Paris, proiectată de arhitectul uruguaian Carlos Ott (1989); **(19)** *Radio Iași* își încetează total emisiunile (1985-1989), alături de alte studiouri regionale precum cele din Timișoara, Târgu Mureș, Craiova și Cluj-Napoca; de notat că aici erau realizate emisiuni de actualitate muzicală (cronici de concert, de spectacol, recenzii de tratate muzicale) de către compozitorul Alexandru Hrubaru în perioada 1981-'84 (Alex Vasiliu); **(20)** muzicologul Viorel Cosma își inițiază în 1989, cu volumul 1 (A-C), seria celor 11 lexicoane intitulate *Muzicieni din România. Lexicon bio-bibliografic* și dispuse alfabetic.

* *Notă bibliografică.* Cronologia de mai sus este bazată pe următoarele surse (sursele din revista *Muzica* – articole, studii, interviuri, decrete etc. – la care s-au făcut referiri mai sus vor fi oferite în bibliografia cronologică aferentă perioadei postbelice):

***, Larousse Bordas (ed.), *Cronologia universală „Larousse”*, București, Editura Lider, 1997, p. 419-468; Dinu C. Giurescu (coord.), *Istoria României în date*, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 519-747; Bernard Phan, *Cronologia secolului al XX-lea*, Editura Cartier, 2007, p. 96-157; Pierre Milza, Serge Bernstein, *Istoria secolului XX*, vol. 2: Lumea între război și pace (1945-1973), Editura ALL, București, 1998, p. 154-157; Dinu C. Giurescu (coord.), *Istoria României în date*, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 523 ș.urm.; Camelia David (cons. șt.), *Istoria ilustrată a secolului XX*, Editura Aquila '93, Oradea, 2007, p. 312 ș.urm.; Stéphane Courtois (coord.), *Dicționarul comunismului*, Editura Polirom, Iași, 2008, p. 57-70; Mihai Bărbulescu et al. (red.), *Istoria României*, Editura Enciclopedică, București, 1998, p. 541; Alexander Hellemans,

Bryan Bunch, *Istoria descoperirilor științifice*, Editura Orizonturi & Editura Lider, București, f.a., p. 430-535; Iosif Sava, Petru Rusu, *Istoria muzicii universale în date*, București, Editura Muzicală, 1983, p. 426 ș.urm.; Joseph Auner, *Music in the twentieth and twenty-first centuries*, W. W. Norton and Company, New York / London, 2013, p. 258-269 ș.urm.; Laura Vasiliu, „Muzicologie, critică muzicală, jurnalism muzical”, în: Laura Vasiliu (coord.), *Muzicologia și jurnalismul. Prezența muzicii clasice în media românească de după 1989*, Editura Artes, Iași, 2007, p. 49; Alex Vasiliu, „Muzicologie și jurnalism la radio”, în: Laura Vasiliu (coord.), *Muzicologia și jurnalismul. Prezența muzicii clasice în media românească de după 1989*, Editura Artes, Iași, 2007, p. 230; Kurtz Myers, „Index of Record Reviews: With Symbols Indicating Opinions of Reviewers”, in: *Notes, Second Series*, Vol. 16, No. 4 (Sep., 1959), pp. 585-616 (p. 593), la adresa:

https://www.jstor.org/stable/892037?seq=1#page_scan_tab_contents; *Le Répertoire international de la presse musicale* (RIPM), la adresa:

<https://www.ripm.org/?page=AllTitles&&Type=roi&SortBy=date> și

<https://www.ripm.org/index.php?page=AllTitles&Type=jazz&SortBy=date>; *Union of International Association*, la adresa: <https://uia.org/s/or/en/1100065345>; Stefan Beyst, „Luigi Nono's *Prometeo*: a Revolutionary's Swansong”, la adresa: <http://d-sites.net/english/nono.html>; *Academia Română, Institutul de Istoria Artei „G. Oprescu”*, la adresa: <http://www.istoria-artei.ro/reviste--m115>.

Concluzie

Perioada postbelică a revistei *Muzica* (1950-1989) este bogată în evenimente istorice, sociale, culturale și artistice. Am realizat doar un survol ideatic asupra contextului lărgit în care au apărut cele 425 de numere ale revistei, care conțin un total de câteva mii de pagini. Nu consider neapărat că am ales ceea ce era mai concludent din toate punctele de vedere abordate.

Cercetătorul atent la detalii va descoperi în acest conglomerat de cifre și denumiri, că un loc aparte îl are în circuitul muzical (inter)național revista *Muzica*. Urmează să aprofundez în următorul articol opiniile unor personalități care au publicat în timpul perioadei studiate.

(va urma)

SUMMARY

Cristina Șuteu

The *Muzica* Magazine at Its Anniversary (1908-2018) (V_[1])

Within the fifth study of the series dedicated to the *Muzica* periodical (110 years after its establishment) I have analysed ideas and evoked personalities from the post-war period of the magazine (1950-1989), an endeavour finalised in a selective, chronologically organised bibliographical guide. As this is an ample period, containing thousands of pages and hundreds of numbers, this study will comprise two chapters thus: (V_[1]) – events of the post-war period of the *Muzica* magazine on a national and international level; (V_[2]) – opinions of certain personalities that published in the *Muzica* magazine, important authors, and a bibliographical index.